

Boekbesprekingen

Gerard Swüste, *Uit het leven gegrepen. Salomo's Spreuken, Prediker en Hooglied vertaald en toegelicht*, Middelburg: Skandalon, 2020, 271 blz., 14 x 22 cm, ISBN 978-90-8304-190-2, € 27,50.

‘Uit het leven gegrepen’: er is wellicht geen betere wijze waarop men de oudtestamentische wijsheidsliteratuur kan benoemen. Immers, als geen ander sluiten de bijbelse wijsheidsboeken aan bij de zorgen en vreugdes van het dagdagelijkse leven. Meer nog, ze vinden er ook hun oorsprong in. Daarom ook blijven deze bijbelse boeken zo herkenbaar voor de hedendaagse mens.

In het voorliggende boek focust Gerard Swüste op drie van deze wijsheidsboeken, namelijk Spreuken, Prediker en Hooglied. In de traditie is elk van deze drie boeken op naam van de wijze koning Salomo gezet. Na een voorwoord door Claartje Kruijff, net als Gerard Swüste voorganger in de onafhankelijke christelijke Dominicuskerk te Amsterdam, volgt een algemene beknopte inleiding tot de drie bijbelboeken. Daarin besteedt Swüste vooreerst aandacht aan de kwestie van het auteurschap van deze boeken – het feit dat ze op naam van Salomo staan betekent immers geenszins dat ze ook effectief door koning Salomo zouden zijn geschreven. Daarnaast focust hij ook op het eigensoortige literaire genre van de bijbelse wijsheidsliteratuur: de belangrijkste thema’s uit Israëls verleden – men denke aan de uittocht uit Egypte of de ballingschap – komen hier immers nauwelijks ter sprake. Swüste verwoordt het als volgt: ‘In de drie boeken van Salomo staat niet zozeer beschreven wat God voor de mens en de aarde heeft gedaan en nog steeds doet, maar vooral hoe de mens moet leven. Dat vernemen we niet uit de mond van God, maar uit ervaringen van mensen. Spreuken, Prediker en Hooglied zijn van mens tot mens geschreven. Mensen kunnen leren van elkaar, ze kunnen voordeel hebben van elkaars ervaring’ (p. 13). We lezen er dan voor alles hoe de mens zich bezint op het leven dat hij met anderen deelt.

Vervolgens komen de drie bijbelboeken zelf aan het woord. Telkens geeft Swüste een summiere inleiding tot elk boek afzonderlijk. Daarna volgt een eigen Nederlandse vertaling, die in zinvolle eenheden is opgesplitst. De vertalingen laten de lezer kennismaken met de bijbelse tekst in een toegankelijk en aangenaam leesbaar Nederlands. Op de ene bladzijde staat deze vertaling, op de ernaast liggende bladzijde vindt de lezer een beknopte commentaar erbij, die geenszins volledigheid beoogt. Veeleer reikt de auteur de lezer een aantal lees-sleutels aan, en wijst hij hem of haar op een aantal centrale gedachten binnen de bijbeltekst.

Regelmatig put de auteur in zijn toelichtingen uit bijbelcommentaren en werken van diverse exegeten, waarvan men de volledige verwijzingen terugvindt in de bibliografie aan het einde van het boek.

Het leeslint in het fraai uitgegeven boek geeft aan hoe het boek gebruikt wil worden: niet zozeer als een boek dat men doorleest, maar veeleer als een boek dat men af en toe ter hand neemt wanneer men zich wil laten onderdompelen in de oude bijbelse wijsheid, die vaak nog altijd frisse inzichten oplevert. Daarin slaagt dit boek alvast ten volle. Bijbellezers binnen de katholieke traditie zullen in voorliggend boek tevergeefs zoeken naar het boek *Wijsheid van Salomo*, het vierde bijbelboek dat op naam van koning Salomo staat. Dit heeft natuurlijk alles te maken met de protestantse achtergrond van de auteur. Immers, in de protestantse traditie maakt *Wijsheid van Salomo* geen deel uit van de Bijbel.

Hans Ausloos

Daniël DE WAELE, *De ontdekking van het Nieuwe Testament*, Averbode: Uitgeverij Averbode; Heeswijk: Berne Media, 2020, 272 blz., 16 x 23 cm, ISBN 978-2-8081-1515-5, € 19,50.

De titel van dit boek verwijst in de eerste plaats naar de persoonlijke geschiedenis van de auteur, die, zonder geloof opgevoed, op 17-jarige leeftijd voor het eerst een Nieuw Testament in handen kreeg en er onmiddellijk door geboeid werd. Hij had iets nieuws ontdekt, ging de hele Bijbel lezen, studeerde theologie en promoveerde tot doctor. Thans is hij leraar protestantse godsdienst en docent Nieuwe Testament aan het Hoger Instituut voor Protestantse Godsdienstwetenschappen te Brussel. Met deze publicatie wil hij ook zijn lezers het Nieuwe Testament helpen ontdekken. In feite is het boek een degelijke, klassieke 'inleiding tot het Nieuwe Testament'. Een na een worden alle boeken van het Nieuwe Testament behandeld: eerst de vier evangeliën en de Handelingen, vervolgens de brieven van Paulus, de brief aan de Hebreeën, de katholieke brieven en de Openbaring van Johannes. Het hoofdstuk over de evangelisten begint met een paragraaf over het literair genre 'evangelie', het ontstaan ervan en de synoptische kwestie; dat over de brieven van Paulus met een stukje over 'brieven in de oudheid' en over de persoon en de biografie van Paulus. Bij elk nieuwtestamentisch geschrift worden achtereenvolgens behandeld: auteurschap, bestemmelingen, tijd en plaats van ontstaan, en inhoud. Enkele keren worden excursen ingelast over specifieke kwesties en bij een aantal brieven komt ook de canoniciteit of authenticiteit ter sprake. Na de voorstelling van alle nieuwtestamentische boeken volgen nog drie uitvoerige hoofdstukken: 'De tekst van het Nieuwe Testament – Over het ontstaan en de ontwikkeling van de manuscripten'; 'Waarom wij dit Nieuwe Testament hebben, en geen ander... – Over de canonvorming van het Nieuwe Testament'; en ten slotte 'De historisch Jezus – De wetenschappelijke zoektocht naar wie Jezus werkelijk was'. Deze hoofdstukken zijn bijzonder helder en leerrijk, met duidelijke voorbeelden en citaten. Het boek is geschreven in een vlotte, toegankelijke taal en is gebaseerd op de inzichten van de hedendaagse kritisch-wetenschappelijke exegese, al legt

